

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Klerikalni naskok na Učiteljsko tiskarno.

Klerikalne persekucije in nasilja na prosvetnem polju so odprle oči tudi izvenšolski politični in prosvetni javnosti, da se je pričela zanimati za početje klerikalne stranke in njenih eksponentov v Ljubljani.

Nasiin dejanj: odstranitve šefa prosvete dr. Beuka, odstranitve višjega šolskega nadzornika Gangla, odstranitve okrajnih šolskih nadzornikov in nadomestitve teh mest s svojimi partizani, nadalje nasilnega premeščanja nacionalnega učiteljstva »po službeni potrebi« z golj iz partizanskih razlogov ter skrajno partizanskega nameščanja učiteljstva klerikalna stranka ne more utemeljiti, ker se utemeljiti ne da in je to početje v nasprotju z intencijami sedanje vlade, ki hoče dokumentirati, da je vlada »zakona, reda in pravice«. Razkrinkanje klerikalnega početja pred širšo javnostjo je spravilo klerikalno stranko in njene eksponente v Ljubljani — ki so spravili prosvetnega ministra v ta prekaren položaj — v sila neprijeten položaj, da so pričeli stikati na vseh koncih in krajih po argumentih, s katerimi bi utemeljili ta svoja dejanja.

In res se je posrečilo pred par dnevi »malemu ministru prosvete« v Ljubljani, g. Nartu Velikonji, da je iztaknil zadevo, s katero bo skušal utemeljiti svoje predloge, ki jih je stavil g. ministru prosvete v imenu klerikalne stranke.

V Ljubljani je s pomočjo policijskega aparata izvajal razne preiskave, iz Beograda pa je dal potem brzojaviti »Slovencu« sledeče:

Senzacionalna brzojavka.

»Slovenec« št. 234, z dne 12. oktobra 1924 prinaša sledečo vest:

Korupcijska afera »Učiteljske tiskarne«.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) V tukajšnjih poslanskih krogih je zbudila silno pozornost vest o neki korupcijski aferi Učiteljske tiskarne v Ljubljani, v katero je zapleten tudi njen upravni svetnik, bivši višji šolski nadzornik Gangl. Podrobnosti še niso znane. Poslanci bodo v tej zadevi baje vložili interpelacijo.

Prozoren namen.

Klerikalci se dobro zavedajo, da je Učiteljska tiskarna v Ljubljani močna opora učiteljskega stanu in če hočejo omajati učiteljstvo, tedaj morajo naskočiti in oškodovati učiteljska gospodarska podjetja, da s tem oslabe organizacijo.

Peklenski načrti, ki so jih skovali, so se doslej še vedno ubili ob zavednosti naprednega učiteljstva in prizadevanje klerikalcev je ostalo brezuspešno. Še pred prevratom, med vojno, je klerikalna stranka s pomočjo avstrijske vlade prepovedala vsemu aktivnemu učiteljstvu biti član upravnega sveta Učiteljske tiskarne, ker je menila, da bo s tem uničila zavod in oslabilo organizacijo. Toda zaman, učiteljstvo je znašlo paralizirati tudi ta udarec in zavod je prospeval za časa preganjanja bolj nego prej, ker se ga je vnanje učiteljstvo oklenilo z vso silo in ga je zvesto podpiralo.

Sedaj so zopet začeli s sila nevarnim gospodarskim bojem, pozabivši, da ima tak meč dve ostrini.

Drugi namen klerikalcev je, da bi s to zadevo utemeljili svoje nasilno postopanje in bi v izvenslovenski javnosti opravičili svoje nasilje proti uglednim osebam, katere so v zadnjem času protipostavno in brez vzroka, zgolj iz partizanskih ozirov odstranili s službenih mest.

Klerikalci — škodljivci krajnih šolskih svetov in revnih šolarjev.

Učiteljska tiskarna je zaprosila prosvetni oddelek, da bi smela — enako, kakor sme uradno pošiljati poštine prosto županske tiskovine županstvom na ta način, da gredo pod firmo deželne vlade in so opremljene spremnice s štampiljko deželne vlade, — razpošiljati tudi tiskovine šolskim vodstvom in zvezke ter

knjige za revne šolarje, da se s tem razbremenene krajni šolski sveti, v katerih breme je sedaj šla poština in se s tem ti izdatki obrnejo na korist revnim šolarjem.

Pripomniti je treba, da ni imela koristi od tega nobena oseba in ne zavod, temveč izključno krajni šolski sveti, torej ljudstvo, za katero se klerikalci z besedami toliko bore, in šolska vodstva, ki so vsaj toliko uradi, kateri delujejo v javni blagor, kakor županstva.

Toda to, kar je bilo prej dobro in dovoljeno še pod Avstrijo od klerikalnega deželnega odbora kranjskega, ki je žigosal poštne spremnice Učiteljski tiskarni za uradno, poštine prosto razpošiljanje tiskovin županstvom, to je danes v oči slučajno do moči došlih klerikalnih veljakov »korupcijska afera«, s pomočjo katere hočejo utemeljiti in prikriti svoja nasilna dejanja in persekucije, ki jih uganjajo na prosvetnem polju z izrabljanjem imena vlade »zakona, reda in pravice«.

Učiteljska tiskarna je prevzela dovoljenje za uradno, poštine prosto razpošiljanje tiskovin županstvom že ob nakupu tiskarne od Kleina ter je po prevratu prešel po likvidaciji deželnega odbora s prenosom poslov ta posej na deželno vladu. Razumljivo je, da bi se tega lahko poslužila v tej obliki tudi vsaka druga tiskarna.

Toda to, kar je bilo doslej nemoteno postavno dovoljeno za županstva, to smatrajo sedaj klerikalci za protipostavno, ker jim slučajno to prav pride in ker bi radi uničili s tem njim neljube osebe — vkljub temu, da sami prakticirajo isto v drugih področjih.

Postovanje zaloge šolskih knjig.

Poštine prosto, uradno pošilja tiskovine tudi zaloga šolskih knjig, dasi že davno ta zavod ni več državni zavod in se tudi ne vzdržuje iz državnih sredstev ter ni vnešen v državni proračun. Toda pri tem je vse v redu, v redu namreč zato, ker so ta zavod vodili do zadnjih časov klerikalni ljudje in so imeli klerikalni pristaši najožje stike in privilegije z njim.

Skledejo se pri tem na bivšo državno zalogo šolskih knjig na Dunaju, ki je tudi razpošiljala poštine prosto knjige svoje založbe na šole in urade.

Toda velika razlika med našo in dunajsko zalogo šolskih knjig je ta, da je dunajska zaloga pošiljala poštine prosto le knjige lastne založbe, medtem ko ljubljanska zaloga šolskih knjig razpošilja poštine prosto tudi knjige drugih založb, ki jih dobi od založnikov s 25% popustom, a jih prodaja za običajno ceno; razpošilja pa tudi zvezke, učila in druge šolske potrebščine drugih založb. »Državna« zaloga šolskih knjig se ne vzdržuje iz državne subvencije, ampak iz »kšefta« s prodajanjem in poštine prostim razpošiljanjem izdelkov tujih založb, ker bi bila z razprodajo knjig lastne založbe močno deficitna.

Zaloga šolskih knjig se vzdržuje s prav umazano, protipravno konkurenco, s trgovino razprodaje izdelkov tujih založb in uživanjem raznih udobnosti pod firmo državnega zavoda. Na ta način je lahko napraviti deficitna podjetja aktivna, kar dosega temvečjo umazanost, ker morajo tuje založbe državi plačevati visoke davke, medtem ko jih šolska zaloga, ki tem založbam konkurira — ne plačuje.

Tu pa ni »korupcijske afere«, niti z oprostivijo davka, niti s poštine prostim razpošiljanjem, ker so doslej vodili ta zavod klerikalni odličnjaki!?

Postovanje Katoliške (sedaj Jugoslovanske) knjigarne in knezoškofijskega ordinarijata.

Kaj pa na primer, če se razpošiljajo katekizmi in zgodbe od Jugoslovanske (Katoliške) knjigarne poštine prosto župnim uradom tudi za šole in šolarje s

štampiljo knezoškofijskega ordinarijata? Ali to ni korupcijska afera?

Pri tem seveda nihče nič ne trpi in je vse v redu, ker so samo klerikalci prizadeti!

Samo tam je to velik zločin, kjer služi to klerikalnim nasiljem, da bi opravičili s tem svoja službena nasilja vsaj naknadno.

Službeno poštine prosto razpošiljanje tiskovin pod bivšim predsednikom viš. šol. sveta prof. Vadnjalom.

Ob prevratu je razpošiljala Učiteljska tiskarna statistične pole in druge tiskovine v statistične svrhe poštine prosto na šolska vodstva po nalogu bivšega predsednika viš. šol. sveta prof. Vadnjala. Kadar je bila kaka večja zadrega, so apelirali na Učiteljsko tiskarno in so ji radi dovolili isto, kar sedaj sami proglašajo za zločin.

Za razne zadrege je bila dobra Učiteljska tiskarna istemu prof. Vadnjalu, pod katerega šefovanjem odkriva sedaj mali minister prosvete g. Velikonja »korupcijske afere«.

Famozna — protipostavna zasliševanja in preiskave.

Da malo izbrisejo svoja nasilja, so gospodje pri prosvetni upravi v Ljubljani uprizorili velik humbug s preiskavami in zasliševanji. Napravili so policijsko ovadbo, da je policija poslala nič manj nego pet policijskih agentov v Učiteljsko tiskarno, da pomagajo gospodu Velikonji pri delu. Gospod Velikonja pa je zasliševal tudi sam v imenu g. šefa prof. Vadnjala.

Najsi je to preiskava ali predhodna preiskava, jo moramo nazvati protipo-

stavno in g. Velikonja gotovo sam ne ve, po katerih predpisih je ravnal. O podrobnostih bomo še govorili.

Preiskave so se vršile po nalogu šefa prosvete prof. Vadnjala, pri čemur moramo javno konstatirati, da se je zlorabila uradna oblast nad osebami, nad katerimi nima šef prosvete prof. Vadnjal prav nobene oblasti. G. Velikonja je v njegovem imenu zaslišal slugo Učiteljske tiskarne, ki ni v državni službi in ne v službi prosvetne uprave, s čimer je prekršil svoj delokrog in svojo uradno oblast. Navedenega bi smela zaslišati samo varnostna ali sodna oblast, če je vložena proti njemu kaka ovadba. Poleg zadev, ki tičejo bolj osebni takt, se je čudno postopalo tudi v drugih ozirih.

Neobičajno je tudi, da si je dal gosp. Velikonja predložiti zapisnike policijske preiskave pred svojo preiskavo, in ne vemo, od kedaj je policija podrejena njemu. (Morda je od zadnje konfiskacije »Učit. Tov.« to prijateljstvo).

Ukinitev poštine prostega pošiljanja tiskovin šolskim vodstvom.

S tem, da je novi šef prosvete prof. Vadnjal ukinil poštine prosto pošiljanje tiskovin šolskim vodstvom, je napravil škodo šolam in krajnim šolskim svetom ter revnim šolarjem, ki bodo oškodovani sedaj na potrebnostih za tolike zneske, kolikor znaša poština.

Prepričani smo, da klerikalna nakana ne bo dosegla svojega namena in najsi so jo obesili tudi na najširši zvon parlamenta.

Trdno smo prepričani, da se bo ob zavednosti učiteljstva ubil tudi ta naskok na Učiteljsko tiskarno, kakor so se doslej še vsi.

Protesti okrajnih učiteljskih društev proti novemu prosv. režimu.

Neomajno zaupanje članstva v UJU. — Obsodba razdiračev stanovske sloge in solidarnosti. — Uspehov UJU ni mogoče utajiti.

—res Celjsko učit. društvo je zborovalo dne 4. oktobra v Celju, na katerem je napravilo sledeči sklep: Društvo z zadoščenjem ugotavlja, da je poverništvo UJU s svojimi odločnimi protesti na pristojna mesta v zadevi odstavljena višjega šolskega nadzornika Gangla in v zadevi vseh drugih zvestih tovarišev, ki okušajo režim, v polni meri izpolnilo svojo dolžnost.

—res Okrajno učit. društvo za Laški okraj je zborovalo v nedeljo 5. t. m. na Zidanem mostu. Izrekli so se ostri protesti proti sedanjemu prosvetnemu režimu, proti nečuvnim krivicam, ki se godijo nad učiteljstvom, članstvom UJU, radi razrešenja višjega šolskega nadzornika g. E. Gangla in pod prejšnjo vlado imenovanih srezkih šolskih nadzornikov ter strankarskega premeščanja naprednega učiteljstva. Zborovalci so se soglasno izjavili, da vztrajajo kljub vsemu preganjanju naprednega učiteljstva enotno in solidarno v organizaciji UJU, kar bodi najboljši odgovor na napade »Slovenca«.

—res Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo dne 9. oktobra t. l. v Slovenjgradu.

Sprejela se je sledeča resolucija: Učiteljsko društvo za Slovenjgradec odločno protestira napram uporabi člena 71. čin. zakona. Obenem obsoja pisavo časopisov, ki stremijo v zadnjem času le za tem, da zanesejo le razkroj v našo organizacijo. Učiteljsko društvo izjavlja, da je z vso disciplino solidarno z organizacijo UJU, kateri edini se ima zahvaliti za vse pridobitve.

—res Belokranjsko učiteljsko društvo je zborovalo v soboto 11. oktobra t. l. v Dobljčah pri Črnomlju.

Protesti sprejeti na zborovanju: Belokranjsko učiteljsko društvo najostreje protestira proti nasilju sedanje vlade, v prvi vrsti pa vlada vihar in razburjenje med učiteljstvom radi odstavitve našega zaslužnega višjega šolskega nadzornika

Engelberta Gangla. On je naš in ostane naš in vrnite ga nam!

Protestiramo proti čl. 71. čin. zakona, proti pisavi sovražnih listov, ki hočejo razdvojiti naše članstvo — čeprav brez uspeha. Mi vztrajamo kakor en mož!

—res Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je zborovalo dne 4. oktobra t. l. v Mariboru. Sprejele so se sledeče resolucije:

1. Odločno obsojamo razrešitev za slovensko šolstvo prezasluznega višjega šolskega nadzornika Gangla ter prosimo gosp. ministrskega predsednika, da prepreči vsako premeščanje, nameščenje in upokojitev učiteljstva iz samo partizanskih ozirov kot škodljiv narodni prosveti, ugledu vlade, države in našega stanu.

2. Ugotavljamo, da vladajo v mariborski obmejni oblasti posebne nacionalne razmere. V interesu šolstva je potrebno, da funkcionar višje šolske oblasti pozna šolske razmere svojega delokroga, sicer ne more uspešno upravljati šolstva. Zato obžalujemo, da se pri imenovanju višjega šolskega nadzornika za mariborsko oblast ni oziralo na ta dejstva.

3. Izjavljamo, da vztrajamo z neomajnim zaupanjem v UJU.

—res Učiteljsko društvo za konjiški okraj je sprejelo dne 4. oktobra na svojem zborovanju v Konjicah sledeče sklepe:

1. Izrekamo popolno zaupanje v UJU, ki je edino priborilo učiteljstvu vse stanovske pridobitve ter obsojamo istočasno vsakogar brez izjeme, ki hoče z neistinitimi poročili razdvojiti naše vrste.

2. Protestiramo proti nasiljem, izvršenim v zadnjem času v prosvetni upravi nad naprednim učiteljstvom, predvsem zaradi razrešenja višjega šolskega nadzornika Gangla, srezkih šolskih nadzornikov g. H. Schella in